

Salvador BRUNA REVERTER

Graham Greene i els escriptors catòlics francesos

Barcelona: Cruïlla - Fundació Joan Maragall («Cristianisme i cultura» 82), 2015.

El grup d'autors i obres –especialment francesos– que entre els segles XIX i XX van conformar el que podem anomenar «literatura catòlica» no ha rebut a casa nostra una atenció crítica prou detinguda i continuada en el temps. I això tot i el considerable prestigi de què va gaudir en la cultura catalana entre els anys vint i els seixanta del segle passat, quan es tractava d'un corrent literari àmpliament conegut, llegit i traduït. Probablement, aquesta falta d'atenció crítica motiva desconeixement i malentesos a l'hora d'emprar termes com «novel·la catòlica», o desorientacions conceptuals i interpretatives quan hom s'enfronta a la presència de temàtica religiosa en un nombre considerable d'obres del segle xx. És el que succeeix quan, dins de l'àmbit de la literatura catalana, hem de valorar l'obra de Joan Sales, Blai Bonet o Xavier Benguerel, fortament influïda per aquells autors.

Per això l'aportació d'un estudi com el de Salvador Bruna és especialment destacable, ja que contribueix a suplir aquestes mancances crítiques. Originat en la tesi doctoral que l'autor va defensar a la Universitat Ramon Llull el 2014, i guanyador del XXIV Premi Joan Maragall, *Graham Greene i els escriptors catòlics francesos* es divideix en dues parts molt clarament diferenciades, ja enunciades en el títol en sentit invers. La primera part fa una exposició detallada de les característiques i els temes dels autors francesos del *catholic revival* (terme encunyat per Richard Griffiths en un estudi ja clàssic). La segona se centra en les novel·les de Graham Greene i la seua relació amb la novel·la catòlica.

Així, la primera part del llibre s'inicia amb un capítol dedicat als que anomena «patriarques» de la tradició catòlica francesa (Pascal, Chateaubriand i De Maistre) i continua amb un segon capítol excel·lent en què l'autor ressegueix els trets fonamentals dels grans autors catòlics francesos fins a la Primera Guerra Mundial, és a dir, el període que més pròpiament ha rebut el nom de *renouveau catholique* (1865-1914): Jules Barbey d'Aureville, Léon Bloy, Joris-Karl Huysmans, Paul Claudel i Charles Péguy. Es tracta d'autors amb força diferències mútues que tenen en comú, tanmateix, una constant preocupació religiosa, un enfrontament sovint visceral amb la modernitat i en alguns casos una atracció pel decadentisme. Un conjunt que permet entendre en tota la complexitat el panorama literari francès i europeu d'inicis del segle xx. El tercer capítol de la primera part se centra en els dos autors que representen la culminació de tot el procés descrit, i que van donar forma i prestigi definitiu a la marca «novel·la catòlica»: Georges Bernanos i François Mauriac.

Graham Greene ocupa, com hem dit, la segona part de l'estudi de Bruna. Gràcies a la visió de conjunt oferta a la primera part, l'obra del novel·lista anglès es pot entendre en relació amb la tradició francesa descrita més amunt. Particularment destacada és la relació de Greene amb Bloy, Péguy, Bernanos i Mauriac, a la qual es dedica un extens apartat (p. 167-185). S'hi posa de manifest, certament, el parentiu de Greene amb els autors precedents, però per destacar-ne alhora el tractament diferenciat. Efectivament, l'autor de *The Power and the Glory* va accentuar els components problemàtics i paradoxals dels seus protagonistes, la vivència de la condició ambigua de l'home entre el bé i el mal. I per aquest camí va ser probablement qui va aconseguir donar a la novel·la catòlica una formulació literària més reeixida i completa tot configurant de manera definitiva els temes més característics del corrent. Demostrava, així, que la tradició de literatura catòlica en la qual bevia estava carregada de potencialitats creatives i narratives, i oferia al capdavant una via de renovació del gènere.

En totes dues parts de l'estudi, l'eix de l'anàlisi és l'elaboració i l'ús, per part dels diversos autors analitzats, del tema de la substitució mística o sofriment vicari, això és, el de «l'anyell expiatori» que pren sobre ell les culpes alienes i que amb el seu sacrifici assoleix la redempció dels altres. Un tema que David Lodge, en un conegut pròleg de *Le noeud de vipères* de Mauriac, va fixar com un dels més recurrents de la novel·la catòlica. I en aquest sentit ressegueix el tractament del tema en cadascun dels autors comentats. Sortosament, Bruna no es limita a això, sinó que ofereix una panoràmica completa i integral de cada autor que estudia. Certament, el tema del sofriment vicari ho permet, ja que s'hi relacionen altres motius típics de la novel·la catòlica: la frontera entre el bé i el mal, la redempció, la culpa, el sacrifici...

Al capdavant, *Graham Greene i els escriptors catòlics francesos* és un bon exemple de com, a partir del seguiment d'un tema literari, es pot traçar un panorama complet d'un corpus literari determinat, que Salvador Bruna coneix a la perfecció. Es tracta, molt més enllà del que el títol i les intencions inicials semblen indicar, d'una aportació fonamental per a entendre la configuració i l'evolució de la literatura catòlica, i més en concret de la novel·la catòlica, aquest fascinant fenomen de la literatura europea dels segles XIX i XX.

Carles Lluch

Universitat Autònoma de Barcelona